

16 באפריל 2018

לכבוד
מר שחר אילון, מנכ"ל
רכבת ישראל
באמצעות מייל : nofarh@rail.co.il

שלום רב,

הנדון: הפליית נוסעת ערבית בביצוע הבידוק הביטחוני בכניסה לתחנת הרכבת באר שבע מרכז

הרינו לפנות אליך בעקבות התנהלות מפלה, נטולת סמכות ובלתי חוקית, לכאורה, מצד מאבטחים בתחנת רכבת באר שבע מרכז כלפי הגב' ה' א'. מהמקרה שיתואר להלן עולה תמונה מדאיגה של התנהלות בריונית וגזענית של מאבטחי תחנת באר שבע אשר הפרו באופן בוטה את זכויותיה של גב' א' לתנועה, לכבוד ולשוויון ללא כל בסיס חוקי. מקרה זה מעלה גם את החשד כי מאבטחי התחנה נוקטים במדיניות קבוע של פרופיילינג על בסיס לאום, כפי שיפורט להלן:

1. על פי עדותה של גב' א', ביום ראשון, 1.4.2018, הגיעה לתחנת הרכבת באר שבע מרכז, בסביבות השעה 17:00 בכוונה לעלות על הרכבת ולהגיע לביתה שבלוד. עוד בטרם נכנסה לתחנה, מאבטחת מטעם רכבת ישראל אשר עמדה בפתח הכניסה שאלה את הגב' א' האם היא מתכוונת לנסוע ברכבת. משזו ענתה שכן, דרשה ממנה המאבטחת להציג ת.ז. .
2. משראתה גב' א' כי פנייה דומה לא נעשית לכל אותם עשרות אנשים שנכנסים ללא הפרעה לתוך התחנה, שאלה את המאבטחת מדוע היא היחידה מתוך הקהל אשר נתבקשה להציג תעודה מזהה. כמו כן, הסבירה כי אין בידה תעודה מזהה מאחר והיא שכחה אותה בביתה שבלוד.
3. המאבטחת התעקשה והבהירה שאם הגב' א' מבקשת לעלות לרכבת עליה להזדהות וכי בסמכותה לבקש ת.ז. ממי שהיא רוצה. משלא הייתה ברשותה תעודה מזהה, הודיעה המאבטחת לגב' א' שהיא מעוכבת עד שתגיע המשטרה להמשך הברור ואף הבהירה לה שבסמכותה לעכב אותה למשך 3 שעות. הגב' א' ביקשה למסור את פרטיה בעל פה כדי שהמאבטחת תוכל לאמת את זהותה מול המשטרה בכדי לאפשר לה להיכנס לתחנה ולנסוע לביתה, אך המאבטחת סירבה.
4. לאחר שהודיעו לה כי היא מעוכבת, ביקשו המאבטחים מגב' א' להעביר את חפציה במכונת השיקוף. לאחר הבידוק של חפציה, ביקשה גב' א' לחכות לבוא השוטרים בתוך מתחם התחנה הממוזג מאחר והיה חם בחוץ. המאבטחת, שהודיעה לה על עיכובה, סירבה לאפשר לה להמתין בפנים ומשהתעקשה גב' א' על בקשתה, הגיעה מאבטחת נוספת ויחד הן הוציאו אותה בדחיפות אל מחוץ לתחנה.
5. בזמן ההמתנה בחוץ לבוא המשטרה הופתעה גב' א' למצוא בין חפציה את דרכונה ומיד מיהרה להציגו בפני המאבטחת בתקווה שזו תאפשר לה להמשיך בדרכה. למרות זאת, גם בשלב הזה

המאבטחת סירבה לאפשר את כניסתה לרכבת והודיעה לה שמכיוון שסירבה להזדהות בתחילה היא עדיין מעוכבת ועליה להמתין עד להגעת השוטרים.

6. עם הגעת השוטרים למקום הציגה בפניהם גב' א' את דרכונה ופרטיה נבדקו. גם לאחר בדיקה זו סירבו המאבטחים לאפשר את כניסתה לתחנת הרכבת והשוטרים הודיעו לה כי אין ביכולתם להתערב ושהחלטה זו נתונה בידי מאבטחי הרכבת.

7. בעקבות זאת, נאלצה גב' א' לנסוע במשך שעתיים וחצי בארבעה אוטובוסים לביתה שבלוד וזאת במקום נסיעה של כשעה ברכבת. ההתנהלות המתוארת לעיל נמשכה כחצי שעה ובמהלכה חשה גב' א' מושפלת וכי זכויותיה נרמסו.

8. יצויין כי גב' א' הינה סטודנטית לתואר ראשון באוני' הפתוחה בבאר שבע, ועובדת בארגון "אג'יק", ארגון יהודי ערבי הפועל למען שינוי חברתי. גב' א' עוטה חיגי'אב ומעידה כי בניגוד ליתר הנוסעים הנכנסים לתחנת הרכבת, היא מתבקשת לעיתים קרובות להציג תעודה מזהה וזאת בנוסף לבידוק חפציה.

פרופיילינג: תיוג לאומי-גזעי פסול

9. מהעובדות המתוארות לעיל, נראה כי העילה היחידה לעיכובה של גב' א' והדרישה להציג תעודה מזהה נובעת מהופעתה החיצונית, המסמנת אותה כמוסלמית וערביה. העובדה, כי נוסעת ערביה נדרשת, כדבר שבשגרה, לעבור בדיקה מיוחדת וקפדנית יותר על בסיס הופעתה בלבד, משקפת פרקטיקה משפילה ופוגענית של פרופיילינג לאומי-גזעי.

10. השימוש בסמכויות המעוגנות בחוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים, תשנ"ח-1998, (להלן: "החוק"), אינו מתיר פגיעה בלתי מידתית בזכויות היסוד של כל אדם לכבוד, לפרטיות ולשוויון. הפעלת סמכויות המאבטחים על בסיס תיוג גזעי ולאומי המייחס מסוכנות כללית ללאום מסוים מפרה בבירור את זכויות היסוד האלה.

11. בית המשפט העליון כבר עמד על כך שהתייחסות שונה לאדם מטעמים של מאפיינים חזותיים של גזע או מוצא אתני היא הפליה פסולה המהווה פגיעה חמורה בכבוד האדם (ר' בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב(3) 630, 658 (1998)).

12. מקרה דומה למדיניות המתוארת לעיל נדון בת"פ (כ"ס) 8938-04-15 **מדינת ישראל נ' עאדל אבו ואדי** (29.11.2015) לגבי שוטר אשר הפעיל את הסמכות המוקנית לו בחוק לדרוש תעודת זהות כלפי אדם ש"חזותו ערבית". השופט קבע כי "פניה שכזו לאדם הבאה על רקע מוצאו, גזעו והשתייכותו האתנית, הינה ככלל פסולה ולא ראויה" (פסקה 34 לפסק הדין).

13. וכך גם בעניין אבו זערור נבחנה הטענה לפיה החלטה של שוטרת לעצור רכב לבדיקת מסמכים התבססה על היותם של הנוסעים "בני מיעוטים": "אין צורך לומר כי פנייה לאדם לצורך ביצוע פעולה שלטונית פוגענית, המבוססת אך ורק על מוצאו, היא ככלל פסולה" (ת"פ 15211-02-16 **מדינת ישראל נ' אבו זערור** (18.1.2017) פס' 40).

עיכוב בלתי חוקי: פגיעה בחופש התנועה ובזכות לכבוד

14. זאת ועוד, החוק האמור קובע, כי סמכויות המאבטחים יופעלו "לשם ביצוע פעולות אבטחה" (סעיף 3 לחוק) הוראה שגם היא אינה מתקיימת בענייננו. במיוחד חמור הדבר, כי גם לאחר שחפציה נבדקו ואף לאחר שהציגה תעודה מזהה שמצאה בתיקה בדיעבד, לא הותר לה להמשיך בדרכה והמאבטחים המשיכו לפגוע בחופש התנועה שלה ובכבודה. התנהלות זו מגלה כי לא היה כל בסיס "אבטחתי" להתנהלותם של המאבטחים וכי **השיקולים שהניעו אותם היו זרים ומבוססים על הטיה גזעית פסולה**.

15. סעיף 3(א)(2) לחוק קובע כי ממונה ביטחון רשאי לדרוש מאדם הנכנס למקום "להציג לפניו תעודות זהות או תעודה רשמית אחרת המעידה על זהותו", וסעיף 3(א)(3) קובע כי אדם המסרב לדרישת ההזדהות ניתן למנוע את כניסתו למקום (סעיף 5 לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005). מסעיפים אלה עולה, כי **לא הייתה למאבטחים במקום כל סמכות לעכב את גבי א' וכל שיכלו לעשות הוא למנוע ממנה את הכניסה לתחנה**. בנוסף, מהרגע שמצאה גבי א' את דרכונה וביקשה להציגו, **לא היתה בידי המאבטחים כל סמכות למנוע ממנה להיכנס לתחנה ולהשתמש ברכבת**.

16. פגיעה חסרת סמכות וחמורה כל כך בחופש התנועה של גבי א' תוך סימונה כ"חשודה" בעיני כל העוברים והשבים בכניסה לתחנת הרכבת מהווה **הפרה חמורה של זכויות היסוד שלה, ובראשן הזכות לחופש תנועה ולכבוד**.

17. אשר על כן, נבקשך לפעול לאלתר לבירור הפרטים המפורטים לעיל ולביטולה של שיטת הפרופיילינג על בסיס לאום בתחנת באר שבע מרכז בפרט, ובכל תחנות הרכבת בישראל. כמו כן, יש להנחות את כל המאבטחים העובדים מטעם חברת האבטחה "שלג לבן" המועסקת מטעמכם בדבר האיסור המוחלט להפלות נוסעים ונוסעות ערבים בבידוק הביטחוני בתחנות הרכבת.

18. נודה מראש, להתייחסותך המהירה והעניינית.

בכבוד רב,

אן סוצ'יו, עו"ד

סנא אבן ברי, עו"ד

העתקים:

עו"ד מלי סיטון, יועמ"ש משרד התחבורה, בפקס: 02-6663314
עו"ד הילה שמיר, יועמ"ש רכבת ישראל, בפקס: mishpatit@rail.co.il
מר משה הבר, מנכ"ל חברת אבטחה שלג לבן בע"מ, 09-8642010
קצין בירור ותלונות הציבור, משטרת ישראל – מחוז דרום, בדוא"ל: kataz.darom@police.gov.il
המחלקה לרישוי חוקרים פרטיים ושירותי שמירה במשרד המשפטים, בדוא"ל: HokrimPZ@justice.gov.il